

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 658:338.48 (045)

Микуланинець С.І.

аспірант

Мукачівського державного університету

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

У статті розкрито теоретичні аспекти застосування логістичного механізму як новітнього прикладного інструменту стимулювання розвитку туристично-рекреаційного комплексу (ТРК) регіону. Визначено сутність та структуру логістичного механізму, напрями та перспективи його застосування. Обґрунтовано доцільність упровадження логістичного механізму з метою оптимізації та взаємоузгодження діяльності всіх суб'єктів ТРК для досягнення сталого та всебічного розвитку регіону.

Ключові слова: логістичний механізм, туристично-рекреаційний комплекс, регіональний розвиток, елементи, функції, принципи логістичного механізму.

В статье раскрыты теоретические аспекты применения логистического механизма как нового прикладного инструмента стимулирования развития туристско-рекреационного комплекса (ТРК) региона. Определены сущность и структура логистического механизма, направления и перспективы применения. Обоснована целесообразность внедрения логистического механизма с целью оптимизации и согласованности деятельности всех субъектов ТРК для достижения устойчивого и всестороннего развития региона.

Ключевые слова: логистический механизм, туристско-рекреационный комплекс, региональное развитие, элементы, функции, принципы логистического механизма.

Theoretical aspects of the logistic mechanism application, as the newest applied instrument of tourist-recreational complex (TRC) development stimulation of the region, have been revealed in the article. The essence and structure of the logistic mechanism have been revealed, as well as the directions and prospects of its application have been defined. The necessity of logistic mechanism implementation for the purpose of optimization and mutual coordination of the activity of all TRC subjects to achieve sustainable and comprehensive development of the region has been substantiated.

Keywords: logistic mechanism, tourist and recreational complex, regional development, elements, functions, principles of logistic mechanism.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Туризм є одним із пріоритетних напрямів економічного розвитку регіону та виконує важливу суспільну функцію щодо оздоровлення і відпочинку населення, підвищення продуктивності праці та відновлення трудового потенціалу, скорочення захворюваності та ін. Усе це в комплексі вирішує цілу низку соціальних, екологічних та економічних завдань

сталого розвитку регіону. У сучасних умовах стрімкого розвитку й насичення ринку туристичних послуг зростає важливість застосування нових механізмів опосередкованого впливу на конкурентну боротьбу та взаємоузгодження дій усіх учасників функціонування ТРК у межах регіону. Таким механізмом може стати логістичний механізм, заснований на оптимізації ресурсних, транспортних, сервісних, інформаційних, фінансових та туристичних потоків для підви-

щення ефективності здійснення туристично-рекреаційної діяльності в регіоні. Запровадження такого механізму в конкретному регіоні повинно проводитися у контексті четвертої промислової революції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Застосування принципів логістики в туристично-рекреаційній сфері проявляється через формування та розвиток логістичних систем, а саме через логістичне моделювання потокових процесів. Аналіз праць науковців І.Г. Смирнова [1], Є.В. Мішеніна [2], Н.Й. Коніщевої [3], І.І. Коблянської [4], З.В. Герасимчук [5] та ін. із питань туризму і логістики показав, що нині багато аспектів управління і логістизації потокових процесів знаходять активне застосування у туристичних компаніях, проте вони потребують подальшого розроблення, вивчення та вдосконалення.

Проте лише деякі науковці (Н.В. Мішеніна, В.Г. Алькема, І.І. Коблянська [6; 7; 4]) намагаються визначити сутність поняття «логістичний механізм» та можливості його застосування у тій чи іншій сфері.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). У сучасній науковій літературі досить глибоко розкриті суть, зміст та значення таких понять, як «логістична операція», «логістичний процес», «логістична функція» та «логістична система», проте поняття «логістичний механізм» не отримало наукового визначення та обґрунтування, що зумовило вибір мети нашого дослідження, а саме – легітимізація поняття «логістичний механізм розвитку ТРК» та визначення основних принципів та функцій його діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для наукового обґрунтування дефініції «логістичний механізм розвитку туристично-рекреаційного комплексу регіону» потрібно передусім провести дослідження його змісту, проаналізувати процес його формування, виявити основні принципи та функції, сформулювати структуру дефініції.

Насамперед необхідно визначити зміст поняття «логістичний механізм», адже від цього залежать напрями та результати його застосування, тому необхідно конкретизувати суть та зміст даного терміну.

У науковій літературі описано дію різних механізмів стимулювання розвитку туристичної

галузі, проте практично не існує поняття логістичного механізму як вираженої діяльності, спрямованої на розвиток ТРК регіону. Основна увага в подібних дослідженнях, як правило, акцентується на фінансових важелях розвитку туризму, шляхах підвищення рівня конкурентоспроможності туристичних об'єктів та забезпечення належного рівня економічної та екологічної безпеки з використанням певних інструментів та методів впливу.

Зокрема, поняття «логістичний механізм» досліджувала Н.В. Мішеніна, яка розглядає його як інструмент забезпечення ефективності управління витратами виробничої системи підприємства. Основою функціонування логістичного механізму автор вважає логістичну систему, у межах якої відбувається рух потоку матеріалів та інформації вздовж усього логістичного циклу (циклу обороту засобів виробництва) від постачальника до споживача [6]. В.Г. Алькема розглядає логістичний механізм у системі економічної безпеки підприємства, що виробляє продукцію сезонного попиту. Автор трактує логістичний механізм як спосіб раціоналізації операційних функцій підприємства в умовах значного коливання попиту на продукцію підприємства [7].

І.І. Коблянська обґрунтовує необхідність використання логістичного підходу до управління туристичною галуззю для найбільш раціонального узгодження наявних туристичних ресурсів та потреб у туристичному продукті [4].

В економічній теорії поняття «механізм» розглядається як система взаємозв'язків між економічними явищами і процесами та підсистемами й елементами економічних систем.

У сучасній науковій літературі поняття «механізм» застосовується досить широко, здійснюються дослідження економічного, правового, господарського, ринкового, фінансового та інших механізмів, по-різному трактується їх зміст. Залежно від установлених завдань та сфери застосування ці поняття можуть носити різний змістовий та функціональний характер. Багато авторів використовують терміни, не даючи їм визначення, а тому їх сутність виявляється лише з контексту проведеного наукового дослідження.

Узагальнюючи підходи до визначення різних типів механізмів, можна стверджувати про їх відмінності та пристосованість до певного типу дослідження. Відмінності в трактуванні поняття «економічний механізм» його структурного та

змістовного наповнення свідчать про відсутність єдиного методичного підґрунтя в економічній науці для побудови понятійного апарату категорії «логістичний механізм розвитку ТРК регіону». Тому, узагальнивши підходи до визначення поняття «механізм» та виокремивши ключові ознаки цієї дефініції, ми пропонуємо власну позицію щодо теоретико-методичних аспектів логістичного механізму розвитку ТРК регіону.

На основі узагальнення різних підходів до трактування досліджуваного поняття спостерігаємо, що більшість науковців розглядає механізм як систему з певними складниками. Отже, під час формування поняття «логістичний механізм розвитку ТРК регіону» будемо використовувати системний підхід, тобто досліджувати окремі складові елементи системи, які утворюють єдине ціле.

Пропонуємо розглядати логістичний механізм розвитку ТРК регіону як єдину структурно-функціональну систему зв'язків, що пов'язують структурні елементи механізму, врегулювання їх взаємодії для стимулювання розвитку ТРК регіону.

Враховавши різноманітність змістовного наповнення поняття «механізм», особливості системного підходу до його визначення та специфіку використання в стимулюванні розвитку ТРК регіону, конкретизуємо дефініцію категорії «логістичний механізм розвитку ТРК регіону».

Отже, логістичний механізм розвитку ТРК регіону – це сукупність логістичних методів, інструментів і форм організації відносин, спрямованих на оптимізацію формування, просування та споживання туристичного продукту в межах ТРК певного регіону.

Метою логістичного механізму розвитку ТРК регіону є забезпечення високого рівня розвитку туристично-рекреаційного комплексу регіону через раціональне використання природно-ресурсного потенціалу туристичного регіону, максимальне задоволення потреб туристів (рекреантів), розвиток туристичних територій, загальний економічний розвиток регіону.

Формування логістичного механізму розвитку ТРК регіону формується на основі принципів: інноваційності – застосування новітніх методів та інструментів створення та просування туристичного продукту; екологічності – безпечне та раціональне використання наявного ресурсного потенціалу; системності – ТРК регіону розглядається як система; безпечності – підтримання належного рівня безпеки всіх учасників функціонування ТРК регіону.

На основі проведеного аналізу та загальних принципів функціонального забезпечення економічного механізму пропонуємо виділити такі функції логістичного механізму розвитку ТРК регіону:

– організаційна – полягає у координації та оптимізації діяльності всіх господарських суб'єктів у межах ТРК регіону;

– стимулююча – забезпечується застосуванням нових та підсиленням діючих стимулів, що мають вплив на поліпшення економічного, соціального та екологічного рівня розвитку регіону;

– контролююча – полягає в узгодженні інтересів усіх учасників господарської діяльності в межах ТРК регіону, на основі дотримання вимог нормативних документів та законодавства;

– моніторингова – забезпечує визначення рівня логістичного потенціалу ТРК регіону;

– оптимізаційна – сприяє визначенню природно-ресурсного потенціалу та розробленню шляхів його ефективного та безпечного використання.

У цілому застосування логістичного механізму повинно забезпечити раціональне використання ресурсного потенціалу, сприяти поліпшенню економічної, екологічної та соціальної ситуації в регіоні, стимулювати розвиток туристичної та забезпечуючих галузей. Оскільки під час визначення сутності логістичного механізму ми застосували принцип системності, то всі його складові елементи (функції, принципи та інструменти) розглядаються як єдина система.

Отже, логістичний механізм являє собою складну систему впливу на різні боки туристично-рекреаційної діяльності в межах регіону. Основним вектором цього впливу є узгодження взаємовідносин держави, суб'єктів господарювання, споживачів туристичного продукту та місцевого населення для досягнення сталого та всебічного розвитку регіону.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Підводячи підсумок, слід відзначити, що розвиток ТРК регіону на основі впровадження логістичного механізму забезпечить активізацію соціальних та економічних процесів, збільшення фінансових надходження до бюджетів різних рівнів, створення додаткових робочих місць, активізацію інвестиційно-інноваційних процесів у регіоні. Подальші дослідження будуть спрямовані на вдосконалення взаємозв'язків між елементами логістичного механізму, побудову стратегій розвитку ТРК регіону. Окре-

мо слід відзначити необхідність поглиблення досліджень інституціонального забезпечення функціонування логістичного механізму розвитку ТРК регіону.

Бібліографічний список:

1. Смирнов І.Г. Про привабливість та логістичність рекреаційно-туристичних об'єктів та ресурсів (в контексті логістичної моделі сталого розвитку туризму). *Географія та туризм*. 2010. Вип. 4. С. 106–114.
2. Мішенін Є.В., Коблянська І.І. Стратегія регіонального розвитку туристичної галузі України. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка та менеджмент: перспективи розвитку»* (Суми, 22–24 червня 2012 р.). Суми: СумДУ, 2012. С. 87–89.
3. Коніщева Н.Й., Трушкіна Н.В. Пропозиції щодо створення регіональних логістичних центрів у сфері туризму. *Матеріали доповідей III науково-практичної конференції «Інформаційні технології в управлінні туристичною та курортно-рекреаційною економікою»*. 2007. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/konischeva.htm.
4. Коблянська І.І. Логістичні механізми розвитку туризму в Україні. URL: <http://repo.sau.sumy.ua/bitstream>.
5. Герасимчук З.В., Циганюк Н.Є. Використання логістики в системі менеджменту суб'єктами логістичної рекреаційної системи регіонів України. *Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Серія «Регіональна економіка»*. 2011. Вип. 8 (31). Ч. 1. С. 107–116.
6. Мішеніна Н.В., Туренко Ю.О. Логістичний механізм забезпечення управління витратами виробничої системи підприємства. *Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. О.Ф. Балацького* (Суми, 27 травня 2015 р.); за заг. ред. О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенка. Суми: СумДУ, 2015. С. 197–198.
7. Алькема В.Г. Логістичний механізм системи економічної безпеки підприємства з виробництва продукції сезонного попиту. *Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія*. 2010. Вип. 7. С. 6–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Upsal_2010_7_3.
8. Materialy II Mizhnarodnoi naukovo- praktychnoi konferentsii "Ekonomika ta menedzhment: perspektyvy rozvytku" 22–24 chervnia 2012 roku, m. Sumy [Proc. 2nd. Int. Conf. "Economics and Management: Prospects for Development" dated 22-24 Sumy], 2012, SSU Publishing House, pp. 87-89.
9. Konishcheva, N.I., (2007), "Proposals for the establishment of regional logistics centers in the field of tourism" [Propozytsii shchodo stvorennia rehionalnykh lohistrychnykh tsentriv u sferi turizmu], *Materialy dopovidei III naukovo-praktychnoi konferentsii "Informatsiini tekhnolohii v upravlinni turystychnoiu ta kurortno-rekreatsiinoiu ekonomikoiu"* [Proc. 3rd Sci. Conf. "Information Technologies in the Management of Tourism and Resort and Recreational Economics"], [Online] available at: http://tourlib.net/statti_ukr/konischeva.htm (Accessed 3 May 2018)
10. Koblianska, I.I., (2012) "Logistic mechanisms of tourism development in Ukraine" [Lohistrychni mekhanizmy rozvytku turyzmu v Ukraini] [Online]. – available at: <http://repo.sau.sumy.ua/bitstream> (Accessed 23 May 2018)
11. Herasymchuk, Z.V., (2011) "The usage of logistics in the management system by the subjects of the logistic recreational system of the regions of Ukraine" [Vykorystannia lohistryky v systemi menedzhmentu subiektamy lohistrychnoi rekreatsiinoi systemy rehioniv Ukrainy], *Proc. of Lutsk National Technical University. Economic sciences. The series "Regional economy"*. [Zbirnyk naukovykh prats. Lutskiyi natsionalnyi tekhnichniy universytet. Ekonomichni nauky. Seriia "Rehionalna ekonomika"], no. 8 (31), part 1, p. 107–116.
12. Mishenina, N.V., (2015) "Logistic mechanism for ensuring cost management of the enterprise's production system" [Lohistrychni mekhanizm zabezpechennia upravlinnia vytratamy vyrobnychoi systemy pidpriemstva], "Ekonomichni problemy staloho rozvytku: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii imeni prof. Balatskoho O.F., m. Sumy, 27 travnia 2015." [Economic Problems of sustainable development; Proc. Int. Sci. Conf. named after Balatsky O.F. dated 25 May Sumy] 2015, SSU Publishing House, pp. 197-198.
13. Alkema, V. H., (2010) "Logistic mechanism of the economic security system of the enterprise production for the products of seasonal demand." [Lohistrychni mekhanizm systemy ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva z vyrobnytstva produktsii sezonnoho popytu], "Upravlinnia proektamy, systemnyi analiz i lohistryka. Tekhnichna seriia" [Project Management, System Analysis and Logistics. Technical series.], no.7, pp. 6-13, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Upsal_2010_7_3

References:

1. Smyrnov, I.H., (2010), "About the attractiveness and logistics of recreational and tourist objects and resources (in the context of the logistic model of sustainable development of tourism)", *"Geography and Tourism"*, no. 4. – pp. 106-114.
2. Mishenin, Ye.V., (2012), "Strategy of Regional Development of the Tourist Industry of Ukraine",

Mykulanyets S.I.

Postgraduate Student,
Mukachevo State University

THE THEORETICAL BACKGROUND FOR APPLICATION OF LOGISTIC MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT OF TOURIST AND RECREATIONAL COMPLEX OF THE REGION

The importance of implementation of new mechanisms of indirect influence on the competitive struggle and the mutual coordination of all TRC participants functioning within the region, in present-day conditions of rapid development and saturation of the tourist services market, has been constantly increasing. The logistic mechanism, based on the optimization of resources, transport, services, informational and financial flows, can become one of the mechanisms to increase the efficiency of tourist and recreation in the region. The implementation of such a mechanism in a particular region should be carried out in the context of the Fourth Industrial Revolution.

For the scientific substantiation of the term “logistic mechanism for the development of tourist and recreational complex of the region”, firstly, it is necessary to study its content, to analyse the backgrounds for its formation, to identify its basic principles and functions, to form the structure of its definition.

Firstly, it is necessary to determine the content of the concept of “logistic mechanism”, for its understanding depends on the directions and results of its application; consequently, it is necessary to make more specific its definition and explain its essence.

Having summarised different approaches to the interpretation of the concept under study, it can be said that most scientists consider the “mechanism” as a system with certain constituent elements (goals, functions, principles, methods, tools, and forms). So, while forming the concept of “logistic mechanism for the development of TRC of the region” we will use a systemic approach, that is, investigate the individual system components that form a single whole.

Thus, the logistic mechanism for the development of TRC of the region – is a combination of logistic methods, tools, and forms of the relations organization connected with the formation, promotion, and consumption of tourism products within the TRC boundaries of a particular region.

The aim of the logistic mechanism for the development of TRC of the region is to ensure a high level of development of the tourist and recreational complex of the region through the rational use of nature and resource potential of the tourist region.

To sum it up, it should be pointed out that the development of TRC of the region based on the implementation of the logistic mechanism will ensure the activation of social and economic processes, increase of financial receipts into budgets of different levels, creation of additional workplaces, activation of investment and innovation processes in the region. Further investigation will be aimed at improving the relationships between the elements of the logistic mechanism, the construction of strategies for the development of TRC in the region. It should be on a separate note that it is necessary to deepen the studies of the institutional implementation of the logistic mechanism functioning for the development of TRC of the region.